

كأس الجمن الرحب

● آیه شریفه ۱۶۸

◀ تناسب:

◀ مقدمه: سیر سوره:

- ◀ ۱-۲۰: انواع مردم: کفار، منافقان، متقین
- ◀ ۲۱-۲۹: نبوت، نعمتها،... فرجام دشمنی با حق
- ◀ ۳۰-۳۹: خلافت انسان، خطا و توبه وی
- ◀ ۴۰-۱۲۳: جریان بنی اسرائیل بهانه جو
- ◀ ۱۲۴-۱۶۷: نمودار متقین (انبیاء و جبهه باطل)
- ◀ ۱۶۷ به بعد: راهنمایی به تقوا و راه تحقق آن

« شأن نزول: عملکرد ثقیف و خزاعه در تحریم
« تناسب:

- « بیان یکی دیگر از ردائل کفار
- « تبیین انحصار تشریح بعد وحدانیت
- « نقطه مقابل روابط پلید کفار با هم
- « نیاز جسم به غذای پاک مثل روح
- « مخاطب همگانی بعد تقسیم مردم

«یا ایها الناس...»:

- «دومین خطاب «ایها الناس» در سوره
- «دلیل خطاب عام «ایها الناس»
- «انواع استعمال «کلوا»: عام، خاص
- «دلالت «مما»: «من» تبعیضیه
- «عدم منافات آیات ۲۹ و ۱۶۸ بقره
- «هدفمندی اکل: حلال، اطعام، عدم اسراف، ...
- «فی الارض»: شامل خود زمین نیست

«حلالا طیبا»:

« مفهوم حلال، طیب

« فروع حلیت و حرمت:

« ناظر به آکل: حرمت و حلیت فی نفسه

« ناظر به مأكول: چهار حالت

« انحصار تشریح به خداوند

« متعدیان در حلال و حرام شماری

« عام بودن وصف طیب

« لا تتبعوا »:

« ابعاد همراهی با شیطان:

- « در اصل عمل
- « در جعل حکم
- « در افترا به خداوند

« اثر تبعیت از شیطان:

- « از حرامخواری تا حرامگویی
- « از حرامخواری تا رباخواری
- « از حرامخواری تا مال یتیم خواری
- « از حرامخواری تا رشوه خواری
- « از حرامخواری تا تنازل از انسانیت

«خطوات الشيطان»:

مفهوم:

خطوات:

خطوة: قدم (پاشنه تا سرانگشت)

خطوة:

گام (فاصله میان دو پا)

اثر و جای پای رونده

شيطان:

از «شطن»: دوری از رحمت حق

از «شیط»: بطلان سعی و احتراق از غضب

◀ مدلول شیطان:

◀ به صورت مطلق و نکره: جن

◀ انسان یا حیوان با قرینه

◀ منحصر در شخص ابلیس

◀ همه شیاطین جن و انس

◀ ضرورت هشدار نسبت به وساوس شیطان

◀ تنوع خطوات شیطان (ناظر به شرایط)

« خیریت اصل شیطان:

- « انحصار خلق زیبایی در خداوند
- « اختیار بشر در انتخاب ضلالت
- « شیطان کلب معلّم است، نه بیشتر

« ظهور شیطننت در تابعان:

- « گمراهی در شناخت
- « کفران نعمتهای الهی
- « احتناک و فرمانبرداری

«انّه لكم...»: <

< ریشه دشمنی: رانده شدن از درگاه حق

< اعلام عداوت شیطان:

< توسط خداوند

< توسط شیطان

< انحصار قدرت اولیه شیطان به وسوسه

< راهکار حفظ از دشمنی: استعاذه

< مکمل شیطان: نفس:

< ریشه وجود نفس

< موید: روایات

● آیه شریفه ۱۶۹

﴿ تناسب:

﴿ تبیین مصداق خطوات

﴿ تعلیل چرایی عدم اتباع

﴿ بیان کیفیت عداوت شیطان

«انما یا امرکم...»: <

< مفهوم امر: دستور مافوق به مادون

< روند عملکرد شیطان:

< وسوسه

< امر

< عملکرد مشترک شیطان و نفس:

< وسوسه

< امر

< تقابل امر شیطان با امر الهی

﴿ «بالسوء...» ﴾:

﴿ مفهوم:

﴿ سوء:

﴿ عام: امر مایه اندوه و انزجار

﴿ خاص: امر شیطان

﴿ فحشاء: کردار دارای قبح:

﴿ عام: عمل منافی عفت

﴿ خاص: هر نوع انحراف

﴿ نسبت سوء و فحشاء:

﴿ با هم: سوء اخف از فحشاء است

﴿ با انتساب ناروا به خدا: بعد عملی و نظری

« أن تقولوا... »:

- « مقدمه انتساب: پذیرش سوء و فحشاء
- « ریشه: عدم التزام به سخن عالمانه
- « انواع مردم بی قاعده: تابع، متبوع
- « توجیهاات یاوه گویان: خواست خدا، سنت آباء
- « اهمیت امر: انتساب دروغ به خداوند
- « حقیقت انتساب: تبعیت از خطوات
- « هدف شیطان: بی آبرو و مأیوس کردن بشر

● آیه شریفه ۱۷۰

«تناسب:

«عطف بر «لا تتبعوا»

«التفات از خطاب به غیبت

«ما انزل...»: <

< اصل نیاز به اهداء مثل اصل وجود

< مصداق «ما انزل الله»: عام و مطلق

< راه نیل به «ما انزل الله»: عقل، نقل

< مهتدی:

< ناشایست: بتها

< شایسته: معصومان

< نقطه مقابل اتباع «ما انزل الله»:

< عدم تعقل

< بی توجهی به نقل

«بل نتبع ما الفینا...»:

«بل»: افاده حصر

عمومیت این بهانه میان مشرکان

روند انحراف مشرکان

ریشه اتباع آباء: شبهه علمی، عملی

ماهیت اتباع آباء: سفاهت، ضلالت

رد اتباع آباء: عقلی، نقلی

«الفینا»: الفاء: یافتن

«اولو کان...»:

اجزاء «اولو»:

«أ»: استفهام انکاری توبیخی

«و»: حالیه

«لو»: شرطیه

اثر فقدان تعقل و تقلید عقلی

نحوه برخورد با میراث گذشته

● آیه شریفه ۱۷۱

﴿ تناسب:﴾

﴿ تصریح به امر مقدر در آیه قبل

﴿ ارائه تمثیل برای حالت کلی آیه قبل

﴿ «کمثل الذی...»:﴾

﴿ مفردات:﴾

﴿ «ینعق»: نعق: نهیب چوپان، صدای کلاغ

﴿ «دعاء»: مطلق درخواست

﴿ «نداء»: صدا، بلند کردن صدا

- ‹ مقدمه: تمثیل روش منطقی نیست
- ‹ تکمیل آیه قبل با تمثیل این آیه
- ‹ چرایی تشبیه کفار به بهائم
- ‹ غایت انحراف کفار: بدتر شدن از بهائم
- ‹ چرایی استفاده از «الذین کفروا» به جای «هُم»
- ‹ مدلول:

‹ ناصحیح: صدای خود را نمی شنوند

‹ صحیح: صدای داعی را نمی شنوند

«صم بکم...»:

چشم، گوش، زبان: ابزار فهم و سوال

«صم»: جمع اصم (کر)

«بکم»: جمع ابکم (گنگ)

«عمی»: جمع اعمی (کور)

ویژگی بشر:

اصل: فطرت و هدایت خواهی

امکان انحراف اختیاری

● آیه شریفه ۱۷۲

﴿ تناسب:﴾

﴿ خطاب خاص بعد از خطاب عام

﴿ تشریف مومنان به خطاب خاص

﴿ «یا ایها الذین...»﴾

﴿ خطابات قرآن: عام، خاص، اخص

﴿ تفاوت ۱۶۸ و ۱۷۲:

﴿ عدم تبعیت از خطوات // شکر نعمت

﴿ انتساب ماکول به محل رویش // به مبدأ افاضه

﴿ مطلق اکل // تجلیل از نعمت و شکوه الهی

«کلوا...»:

«اقتضائات فهم مدلول آیات

«فضای نزول آیه: تحریم، تحلیل بیجا

«من طیبات»:

«ظاهر: فقط طیب بخورید

«واقع: همه اش طیب است

«ابعاد: امر، متعلق، اثر

«واشکروا...»: <

< اقتضای عبودیت: شکر:

< قلبی

< لسانی

< عملی

< «ایاه تعبدون»: انحصار

< اثر شکر: رضایت الهی، ازدیاد نعمت

< «لله» به جای لنا: تاکید بر توحید

● آیه شریفه ۱۷۳

﴿ تناسب: ﴾

﴿ آیه قبل: بیان اجمالی مباحات؛ اینجا: تصریح به محرّمات معدود
﴿ آیه قبل: نوعی تضییق؛ اینجا: توسعه با بیان حصری

﴿ آیات متناظر: ﴾

﴿ ناظر به اصل حلّیت

﴿ ناظر به حرمت برخی حیوانات

﴿ ناظر به تحریم حلال توسط افراطیون یا مشرکان

﴿ ناظر به تحلیل حرام توسط تفریطیون

﴿ ناظر به تجویز حرام برای مضطر

«انما حرّم...»:

«انما»: حصر اضافی، نه حصر مطلق

فهم راز حرمت: با نقل یا عقل قطعی

مصادیق:

«المیته»:

ریشه مرگ: طبیعی، غیرطبیعی

مصادیق: قابل یا غیرقابل تذکیه

تکمله: ملاک تذکیه ماهی

نجس بودن میت علاوه بر حرمت

«الدم»:

« سابقه شرب خون: ساربانها در جاهلیت

« انواع خون: مطلق، مسفوح

«لحم الخنزیر»:

« فقط گوشت؟

« اغلبیت منفعت گوشت

« گوشت اعم از چربی

« آلودگی علاوه بر حرمت

«ما اهل...»:

«اهلال: بلند کردن صدا

«مدلول: ذبح حیوان حلال با نام غیر خدا

«دلیل تکرار: اهمیت موضوع

«حالات ذبح:

«حلال: با نام خدا

«حرام: با نام غیر خدا، بدون نام

«فمن اضطر»:

مفهوم اضطرار: وقوع در ناچاری:

استعمال غالب: فعل مجهول

نمونه: اضطرار مشرک به دوزخ

غالبا ناشی از مبدأ فائق

آیات متناظر:

ذکر اصل اضطرار و استثنا بودن آن

ذکر اضطرار و تخصیص آن به شرایط

ذکر اضطرار و بیان کامل شرایط آن

محدوده تجویز برای مضطر: عام

شروط: اضطرار، غیر باغ، عدم لذت، غیر عاد، نبود حلال

«غیر باغ...»:

مفهوم اثم: کندی و دنبال افتادن

مدلول:

باغ: خودش عامل اضطرار است

عاد: کسی که از حد زیاده روی می کند

نوع مسئولیت مضطر: عدم ارتکاب گناه

«غفور رحیم»:

قید ناظر به نفی اصل گناه، نه بخشش گناه

حرمت: ذاتی اعتباری و قابل رفع

مفهوم غفران: پوشاندن

● آیه شریفه ۱۷۴

﴿ تناسب:

﴿ بیان تحریف با کتمان بعد از تحلیل حرام
﴿ آگاهی علما به انحرافات مذکور در آیات قبل
﴿ بحث عالمان بی عمل بعد از جاهلان مقلد

﴿ شأن نزول:

﴿ بشارت نبی منجی به مردم توسط علمای اهل کتاب
﴿ اخذ هدایای مردمی بابت تبلیغ یهود و بشارت دهی
﴿ ظهور حضرت و مشاهده تغایر با ذهنیات علما
﴿ نگرانی علما از زوال جایگاه مادی و معنوی
﴿ تغییر و کتمان توسط علما و تقلید عوام از ایشان

«یکتمون...»:

متعلق کتمان:

اصول: نبوت...

فروع: احکام...

نحوه کتمان:

رسمی: تغییر هنگام کتابت

غیررسمی: تحریف در تبلیغ

عمومیت حکم: کاتم، زمان، مکان، موضوع...

منع کتمان:

خطاب به انبیاء: آل عمران ۷۹

خطاب به علما: بقره ۱۷۴

موضوع کتمان: نبوت، ولایت...

«یشترون...»: <

< مفهوم قلّت: ناچیزی، بی ثباتی

< قلیلا: قید توضیحی نفسی

< حصر تحریم و تحلیل الهی:

< خطاب به کفار

< خطاب به اهل کتاب

< ریشه: جلب میل حکام، رضای مردم

«ما یا کلون...»:

« بطن: معده و جهاز هاضمه

« ما بازاء اشتراء:

« ظاهر: لذیذ و گوارا

« واقع: آتش غرام لزام

« دلیل ذکر بطن:

« حقیقی بودن اکل

« پر شدن کل بطن از آتش

« ذکر بطن از باب محوریت در شهوت

« حصر جزا در اکل نار

« حکم و فرجام قطعی کتمان و اشتراء: عذاب الیم

« لا یکلمهم »:

« قیامت: محل تجلی ظهور اسماء و صفات

« نوع مواجهه الهی:

« مکالمه تشریفی با مومن

« مکالمه توبیخی با مشرک

« نوع حُجُب:

« در دنیا: مطلق

« در عقبی: نسبی

«لا یزکیهم»:

« اراده الهی: تطهیر ظاهر و باطن

« هدف رسل: تزکیه بشر

« روند انحراف:

« دین فروشی

« زوال تطهیر

● آیه شریفه ۱۷۵

﴿ تناسب: ﴾

﴿ «اولئک»: ﴾

﴿ خبر دوم «انَّ» آیه قبل

﴿ وجه تکرار: شهرت، تعدد عذاب

﴿ استیناف و عذاب جدید

﴿ بیان حال کاتم بعد از ذکر عذاب

«اشتروا...»:

چرایی حکم: عذابهای اربعه آیه قبل

ترتیب: نسبت ضلالت و هدایت با عذاب و مغفرت

حقیقت ضلالت: کوری، دنیاپرستی

فرق اشتراء مومن و کافر:

مومن: تکمیل اضلاع سته

کافر: عدم تکمیل اضلاع سته

موضوع اشتراء: جان کافر:

اثر: رهن خود کافر

چرایی: خاصیت مسائل اعتقادی

«فما اصبرهم...»:

- « رابطه کافر و آتش: مولا، مادر
- « چرایی عدم صبر: درونی بودن نار
- « آیات عدم صبر و درخواست نجات
- « مدلول: چرایی ذنب با علم به ضعف
- « ریشه تهدید: بحث فکری و فرهنگی

وآخر دعوانا ان الحمد لله
رب العالمين